

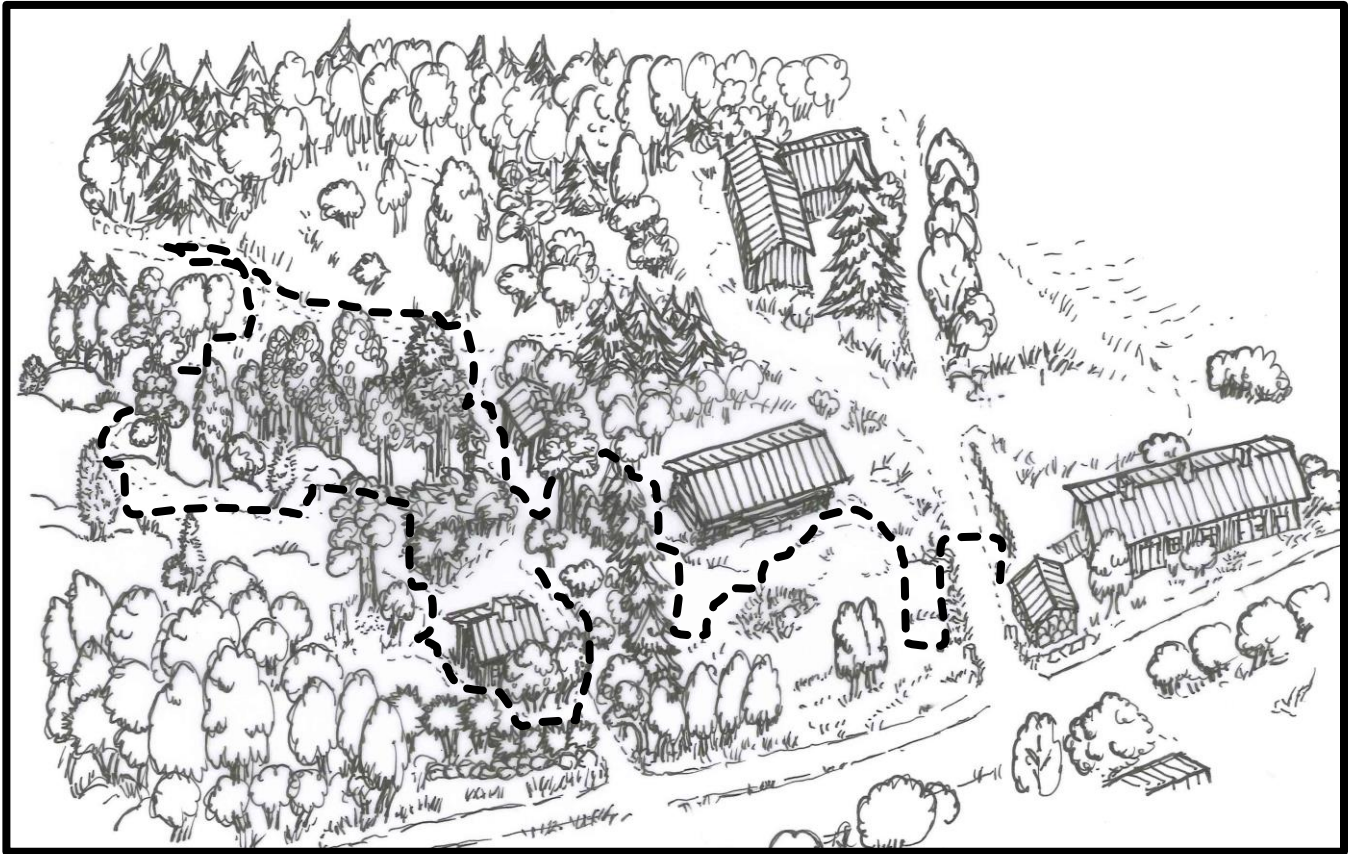
TERVETULOA RAGVALDSIN LUONTOPOLULLE!

Ragvaldsin museoalue
Överbyntie 140
02400
KIRKKONUMMI

Luontopolku sijaitsee Överbyntien pohjoispuolella. Pysäköinti navetan takana.

Koordinaatit:
N 60° 7.3651'
E 24° 25.0243'

Ragvaldsin luontopolulla voit tutustua vanhan maatalouden luomaan perinnemaisemaan, jossa näkyy ihmisen ja luonnon vuorovaikutus kautta vuosisatojen.

Ragvaldsin tilakeskus on nyt museona ja sen lähiympäristö on puistoa. Ragvaldsin tilan metsiin ja niityille on rakennettu uusi Ravalsin asuinalue.

Kohteet on merkitty maastoon puisilla tolpileilla. Voit vapaasti valita omat polkureittisi ja tutustua sinua eniten kiinnostaviin kohtiin.

Ragvaldsin tila oli saman suvun omistuksessa 1540-luvulta 1980-luvulle. Bertil Malmström, joka oli syntynyt vuonna 1900, oli tämän talonpoikaissuvun viimeinen asukas

Luontopolun sisältöä täydennetään jatkuvasti, sitä varten opas julkaistaan internetissä. Voit myös ehdottaa omia vinkkejäsi luontopolkuun lisättäväksi!

Bertil Malmström pikkupoikana 1900-luvun alussa.

KIVISEINÄT JA KISSA LEIPÄVILJAN TURVANA

Valokuvassa Ragvaldsin väki on niittämässä kaurapeltoa 1900-luvun alkupuolella

Viljamakasiini on leipäviljan ja siemenviljan varasto ja se on Ragvaldsin tilan jyrkein rakennus. Se on todennäköisesti rakennettu 1700-luvun lopulla. Kiviseinät suojasivat viljaa säältä, varkailta ja tulipalolta. Jos viljasato tuhoutui, oli edessä nälänhätä.

Kotikissa oli maatilalla tärkeä työntekijä. Se piti viljaa syövästä hiireistä ja rotista.

Vanhassa ovessa näkyi tupakointikielto niiltä ajoilta, kun alue kuului Neuvostoliiton sotilastukikohtaan: Luultavasti viljamakasiinissa säilytettiin ”Porkkalan parenteesin” räjähteitä tai polttoaineita.

Kysymyksiä:

1. Ennen vilja leikattiin viikatteella tai sirpillä. Miten vilja nykyään Suomessa leikataan?

2 RIUKUAITA

Aitoja oli entisinä aikoina pihojen, viljelysten ja laidunmaiden ympärillä, jotta kotieläimet eivät päässeet viljelyksiä sotkemaan, eivätkä pedot päässeet kotieläinten kimppuun. ”Tarha” oli alun perin aidattu alue, esimerkiksi lehmitarha, johon lehmät tuotiin laitumelta lypsyä varten kesällä. Sana ”kasvitarha” juontaa juurensa noilta ajoilta.

Perinteinen puuaita tehdään aidaksista, seipäistä ja vitsaksista. Rautalankaa tai nauvoja ei käytetä. Aidasten materiaaliksi sopii kuusi, haapa tai mänty. Puut halkaistaan kirveellä niiden ollessa tuoreita. Myös pyöreä, aisattu puu käy aidakseksi. Seipäät ovat kuusta tai katajaa; ne aisataan, tyvi teroitetaan ja hiillytetään nuotiossa. Vitsakset ovat halkaistua, tiheäsyistä pientä kuusennärettä.

Puuaita on varsin lyhytikäinen, ja vaatii kestääkseen jatkuvaa korjailua ja uusimista. Entisajan kirkkonummelaisilla olikin joka kesä aidankorjaushommia. Kirkkonummi on yli 500 vuoden ajan ollut huomattava karjatalouspitäjä, joten tällaisia riukuaitojakin on ollut kaikkialla jo keskiajalla.

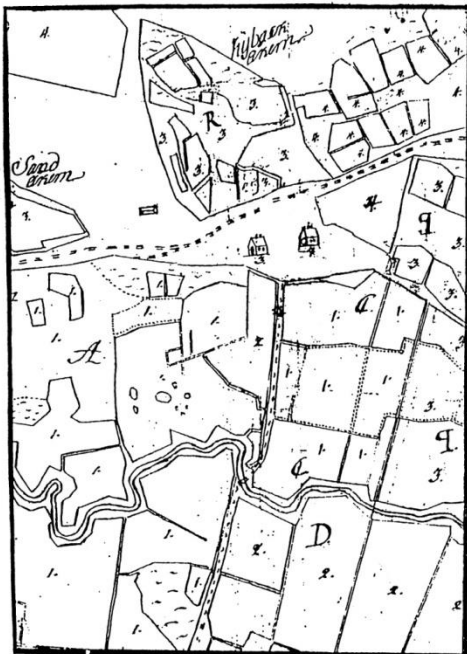
Tämä riukuaita rakennettiin Kyrkslätts Hembygd föreningenin järjestämällä riukuaitakurssilla kesällä 2012.

Kysymys:

1. Missä tarhoissa sinä olet käynyt?

3 KULKUREITIT KAUTTA AIKOJEN

Isojakokartta 1760/Storskifteskarta 1760
3 = Ragvalds, 4 = Kusas

Ragvaldsin mäeltä näkee Överbyn jokilaakson maiseman, jota halkovat eri ikäiset kulkureitit. Sata vuotta sitten Ragvaldsin väki kulki jalkaisin, hiihtäen tai hevoskyydillä.

Vuodelta 1760 olevassa kartassa näkyy Ragvaldsin päärakennus ja riihi, niiden välissä kuninkaantie. Etelässä pellon halki kiemurtelee joki.

Kysymys:

2. Montako kulkureittiä sinä näet ympärilläsi tänään?

4 KEDON KUKKASET

Ragvaldsin riien edustalla oleva keto on kukkakedon perikuva, laulujen lähde ja perhosten ilo.

Ketojen ja niittyjen kasvillisuus vaihtelee maaperän ravinteiden ja kosteuden mukaan. Niittämällä hoidetun kedon eri osissa on monenlaista kasvillisuutta. Ilman hoitoa kedot ja niityt muuttuvat pian pusikoiksi, viidakoiksi ja metsiköiksi.

Mäkitervakko viihtyy avoimella ja paahteisella paikalla tien hiekkaisella pientareella. Se on saanut nimensä varressa olevasta ”tervasta”. Kokeile sitä sormellasi: miten sinun kävisi, jos olisit muurahainen?

Monet kedon ja niityn kasvit jäävät talveksi törröttämään ja tarjoamaan ruokaa linnuille.

Kysymyksiä:

3. Montako erilaista kukkaa
ja heinää sinä näet
tähän aikaan vuodesta?

Löydätkö jonkun näistä kasveista?

Timotei
Hiirenvirna
Niittynätkelmä
Maitohorsma
Peurankello
Kissankello
Päivänkakkara
Isomaksaruoho
Keltamaksaruoho
Peltovirvilä
Ahdekaunokki
Huopakeltano
Kultapiisku
Kuisma
Keto-orvokki
Pelto-orvokki
Hopeahanhikki
Koiranputki
Pölkkyruoho
Pukinjuuri
Pukinparta
Nokkonen
Vadelma
Kevättaskuruoho
Siänkärsämö
Ruusuruoho
Niittyleinikki
Valkopeippi

5 RIIHI

Riihi on kuin valtava savusauna. Riihen lämmössä ja savussa vilja saatiin hyvin kuivaksi ja säilyväksi. Suomessa kesä on lyhyt, syksy on märkä ja kylmä. Ilman riihikuivausta vilja olisi mädäntynyt käyttökelvottomaksi.

Viljakuormien mukana riihen luo tuli monien kasvien siemeniä eri puolilta tilan aluetta. Se on lisännyt kedon lajirunsautta.

Riihi on ollut samalla paikalla jo 1760-luvulla. Palovaran takia se sijaitsee erillään muista rakennuksista.

Kysymys:

4. Mistä näkee vieläkin, että riihi on toiminut kuin jättimäinen savusauna?

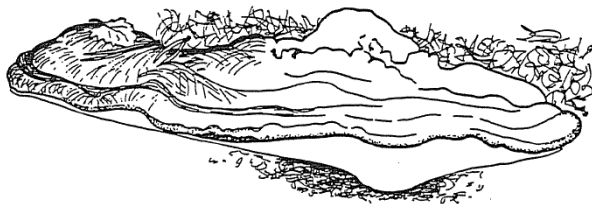
6 KÄÄPÄISIÄ KOIVUJA

Luonnonmetsän tuntee siitä, että siellä on kaiken ikäisiä ja kaiken kokoisia puita, myös lahoavia, lahoja, sairaita ja kuolleita puita. Luonnonmetsässä on lahopuita myös maahan kaatuneina ja sammalten peittäminä.

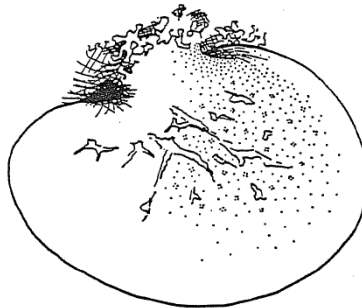
Luonnonmetsässä on elinpaikkoja monille sellaisille lajeille jotka vaativat häiriötöntä elinympäristöä. Jotkut lajit, mm. tikat, eräät tiaiset ja muut kolopesijät, tarvitsevat lahoavia puita pesimiseen. Monet kovakuoriaiset, kääpäsienet, jäkälät ja sammalet voivat elää vain lahupuulla. Luonnonmetsä on turvapaikka sellaisille pienille eläimille ja kasveille jotka eivät pysty elämään talousmetsässä.

Vaikka Ragvaldsin alue ei enää ole luonnonmetsää, eri puolilla aluetta on annettu vanhojen puiden lahota rauhassa. Komea koivuvanhus on jätetty makoilemaan kedon reunaan. Siinä nähdään monenlaisia lahottajasieniä, kuten kääpiä.

Kääpäsienen rihmastot käyttävät ravinnokseen puun soluseiniä hajottamalla niitä entsyymaattisesti, ja siten aiheuttamalla puun lahoamista.

Lattakääpä

Pötkelökääpä

Pakuri

Lattakääpä on täällä hyvin yleinen kääpälaaji sekä pystyssä olevien että kaatuneiden puiden kyljillä.

Koivuilla näet myös pötkelökääpiä.

Pakuri on hyvin yleinen muodostuma koivuilla; se on musta, pahkamainen ja pinnalta lohkeillut kasvannainen, jossa on sekä sienirihmastoa että puun kuoren solukkoa.

Kysymys:

5. Montako eri näköistä sientä näet koivun rungolla?

7 KARAKTÄÄRIKUUSET

Riihikedon ja Eliasvillanin välissä on jyhkeiden kuusten rivistö. Vanhojen talojen pihojen ympärille on usein istutettu kuusiaitoja. Ne ovat suojanneet pihaa tuiskuilta, tuuilta ja helteiltä. Nämä jättiläiset ovat aloittaneet kasvunsa 1900-luvun alkupuolella. Osan niistä on jo laho suistanut nurin.

Monet linnut pesivät kuusen oksistossa ja jänöjussi istuskelee mielellään havuhelmojen varjossa. ”Sitä kuusta kuuleminen, jonka juurella asunto”.

Puu kasvaa eri lailla vuoden eri aikoina. Joka vuosi syntyy uusi raita, vuosilusto.

Puun ikä voidaan selvittää laskemalla sen vuosilustot. Ne on helppo nähdä kaadetusta puusta.

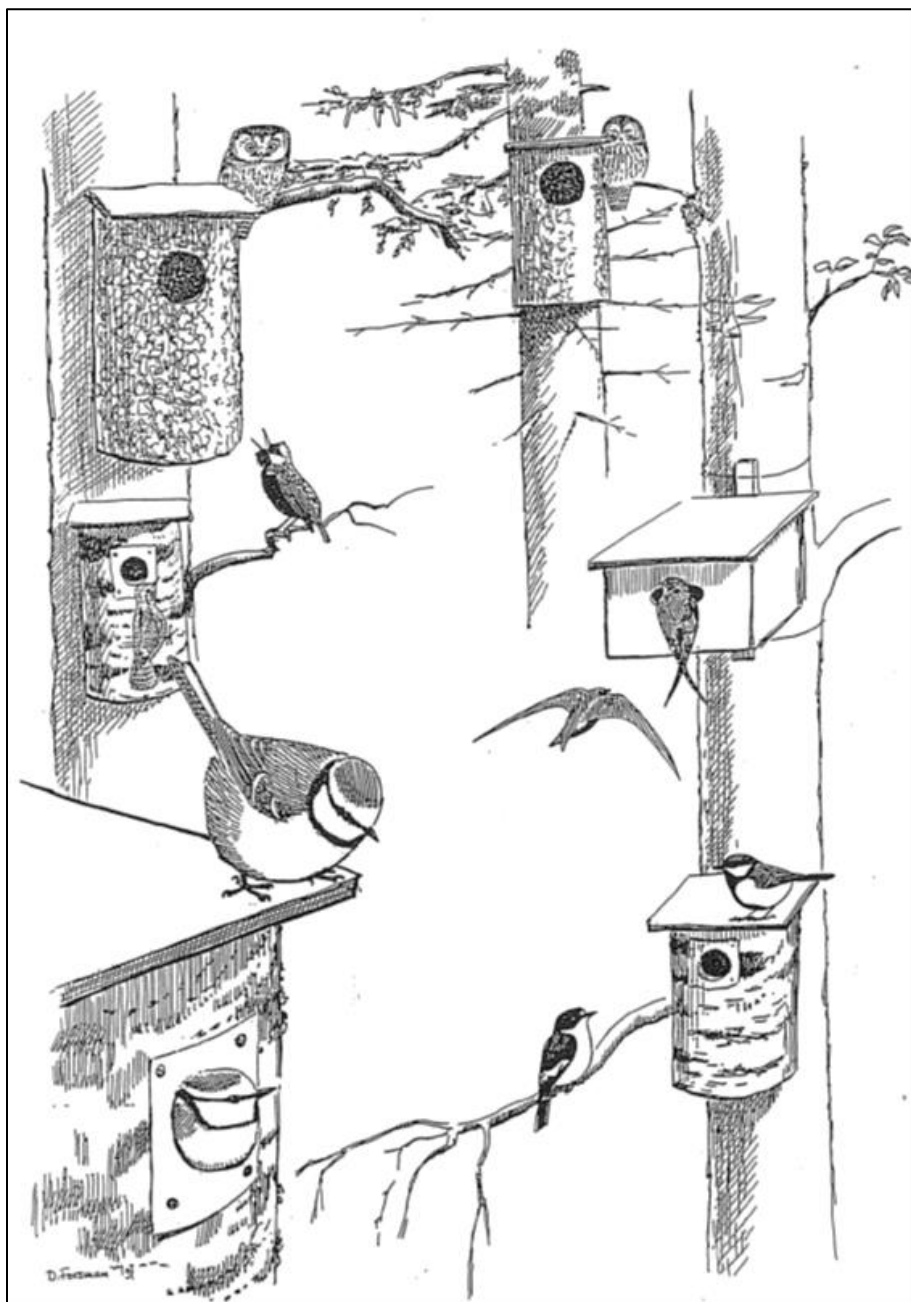
Elävästä puusta voidaan ottaa näyte pitkällä poralla, puukairalla. Ehkä jonakin päivänä saamme selville näiden kuusijättiläisten tarkan iän puukairan avulla?

Kysymys:

6. Osaatko sinä lauluja, jossa mainitaan kuusi?

8 LÖYDÄTKÖ LINNUNPÖNTÖT?

Tämän polun varrella on puihin ripustettu erilaisia linnunpönttöjä.

Etsi pöntöt ja selvitä mitkä linnut niissä voivat pesiä! Asuuko pöntöissä nyt joku?

Pöntöt puhdistetaan joka syksy pesäjätteistä ja syöpäläisistä. Sen takia pöntössä pitää olla irrotettava pohja tai katto.

Pöntön kiinnitys ja kunto pitää myös tarkastaa vuosittain. Kelvollisia pönttöjä voi jokainen tehdä itse tavallisesta laudasta.

Ragvaldsin kesälintuja ovat:

- Naakka
- Peippo
- Pajulintu
- Räkättirastas
- Punakylkirastas
- Mustarastas
- Sinitiainen
- Talitiainen
- Punarinta
- Vihervarpunen
- Lehtokerttu

Talvella tavattavia lajeja:

- Sinitiainen
- Talitiainen
- Punatulkku
- Viherpeippo
- Vihervarpunen

Kysymys:

7. Montako linnunpönttöä tältä luontopolulta löydät?

9 PETÄJÄ SÄHKÖTOLPPANA

Mänty on yksi suomen yleisimmistä puista ja sillä on monta nimeä. Honka on korkea ja petäjä on jykevä. Hongankolistaja on pitkä ihminen, joka ylettää vaikka kolistelemaan korkeita honkia.

Ragvaldsin komea petäjä on selvinnyt hengissä, vaikka onkin joutunut tekemään sähkötolpan virkaa. Noin 60 vuotta sitten, 1940-luvulla, kun alue oli Neuvostoliton sotilastukikohtana, sotilaat tekivät Elias-sedän piharakennuksesta asunnon ja vetivät sinne sähköt männyn kautta.

Sotilastukikohta vaikutti monella muullakin tavalla Kirkkonummen kulttuurimaisemaan. Pellot kasvoivat umpeen ja perinteisiä rakennuksia tuhoutui.

Sähköjohtojen telineet ovat edelleen puussa samalla korkeudella kuin 60 vuotta sitten. Puun runko kasvaa paksuutta joka vuosi ja kiinnikkeet ovat jääneet kiinni vuosi vuodelta yhä tiukemmin.

Pituutta puu kasvaa latvan ja oksien vuosikasvaimilla. Tuoreiden vuosikasvainten pituudesta voit nähdä, kuin paljon puu on vuodessa venynyt.

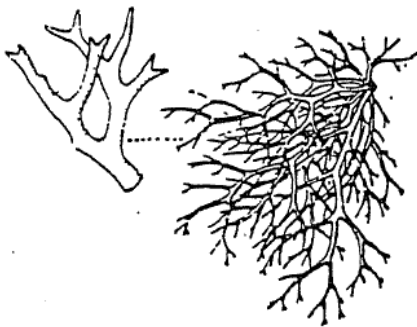
Kysymys:

8. Näetkö sinä, miten sähköasennukset ovat vieläkin tiukasti kiinni korkealla puun kyljessä?

10 ELÄMÄN RAITA

Raitaa on totuttu pitämään vähäarvoisena puuna, joka kelpaa korkeintaan haloiksi. Vanha raita on kuitenkin arvokas luonnon itsensä kannalta. Lahoava puuaines tarjoaa eräille hyönteisille oivallisen elinympäristön. Monet vanhat raidat ovat hyvä kasvualusta jäkälille ja kääpäsienille.

Monien pajulajien tapaan raita kukkii varhain keväällä ja tarjoaa mettä sekä siitepölyä kevään ensimmäisille mehiläisille ja muille hyönteisille.

hankajäkälä

arinakääpä

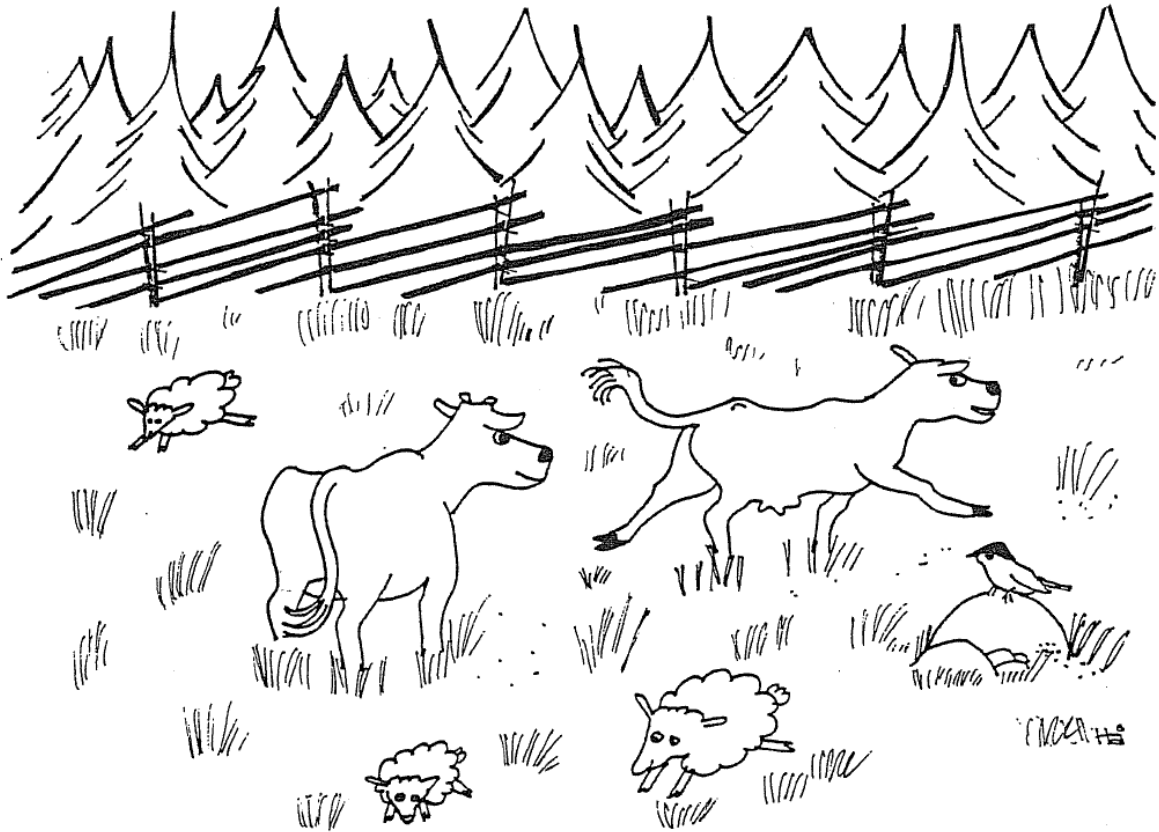
Tässä Eliasvillanin pihassa olevat komeat raidat ovat vielä melko nuoria, mutta niidenkin rungoilla kasvaa monia kääpäsieniä, jäkälää, lehtisammalia ja maksasammalia.

10

Voit löytää mm. seuraavat lajit:

- Vaalea läiskäjäkälä
- Hankajäkälä
- Sormipaisukarve
- Raidan isokarve
- Rustojäkälä
- Keltainen röyhelöjäkälä
- Korallisammal
- Arinakääpä.

11 HAKAMAA

Tämä metsikkö oli vielä ennen Porkkalan vuokra-aikaa Ragvaldsin tilan hakamaana. Lampaat ja vasikat laidunsivat täällä. Metsä oli silloin paljon valoisampi, heiniä ja ruohoja oli runsaasti. Nyt metsä on umpeutunut ja hakamaasta ovat muistona vain muutamat kasvit, esim. harmaaleppä, pihlaja, mansikka, sormisara ja kevätpiippo.

Luonnonniityillä oli satojen vuosien ajan merkittävä osa karjan ruokinnassa. Niityt pysyivät avoimina sen ansiosta, että lehmät ja lampaat söivät joka kesä puiden ja pensaiden taimet. Laiduntaminen luonnonniityillä loppui pääosin 1900-luvun puoliväliin mennessä, ja useimmat niityt ovat tämän Ragvaldsin niityn tavoin kasvaneet umpeen tai ne on otettu muuhun käyttöön.

Täällä Ragvaldsin Lammashaassa vesakkoa on ryhdytty raivaamaan, jotta aluskasvillisuus voisi taas kukoistaa ja alue saisi takaisin hakamaalle tyypilliset piirteensä.

Kysymys:

11. Onko lammas petoeläin?

12 TUNNETKO JÄKÄLIÄ?

Ragvaldsin alueella koivut ovat poikkeuksellisen paksukuorisia ja kilpikaarnaisia. Niiden kaarna on jäkälien ja sammalten peitossa.

paisukarve

torvijäkälä

röyhelöjäkälä

Tavallisimpia jäkälälajeja ovat paisukarve, harmaa röyhelöjäkälä, torvijäkälät, harmaan jauhon näköinen jauhejäkälä, rupimainen nystyjäkälä, neulajäkälä, naavajäkälä, sekä luppojäkälä.

Tavallisimpia sammallajeja ovat sirppisammal ja metsän liekosammal. Lisäksi melko yleinen kasvi on kauniista oranssista väristään tunnettu levälaji trentepohlia umbrina.

Puiden rungot ovat siis – eritoten kosteilta ja varjoisilta kohdiltaan – jäkälien, sammalten ja levien peittämiä.

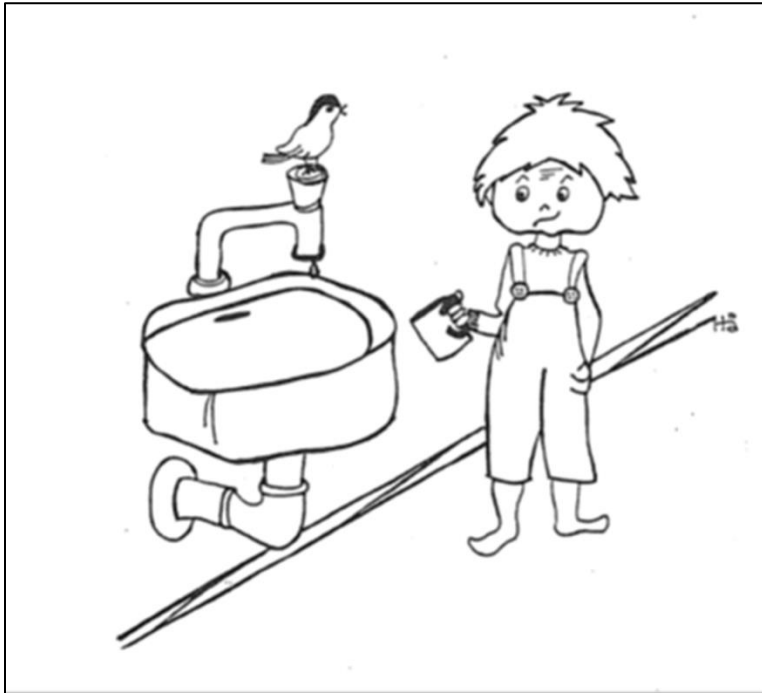
Erityisesti jäkälät kärsivät ilman epäpuhtauksista; niiden koko pienenee, rakenne muuttuu pallomaiseksi ja määrä sekä lajiston monipuolisuus vähenevät. Tämänkin polun varrella on jo havaittavissa ilmansaasteiden vaikutuksia jäkäliin varsinkin avoimilla kohdilla.

Kysymys:

12. Onko koivu havupuu?

13 VANHA KAIVO

Tämä on Ragvaldsin vanha kaivo. Sen veden laatu oli hyvä ja vettä oli riittävästi. Kaivosta johti navetalle ja päärakennukselle vesijohto, jossa vesi kulki korkeuseron ansiosta ilman pumppua.

Navetalla vettä tarvittiin runsaasti karjan juottamiseen, mutta myös maidon jäädyttämiseen vesialtaassa.

Överbyntien uudistaminen katkaisi vesijohdon ja veden tulo päärakennukselle katkesi.

Kysymys:

13. Mistä vesi tulee kaivoon?

14 SAUNA METSÄN SIIMEKSESSÄ

Monet makoisat löylyt on otettu tällä paikalla. Ragvaldsin sauna oli tässä vielä 1900-luvun alussa.

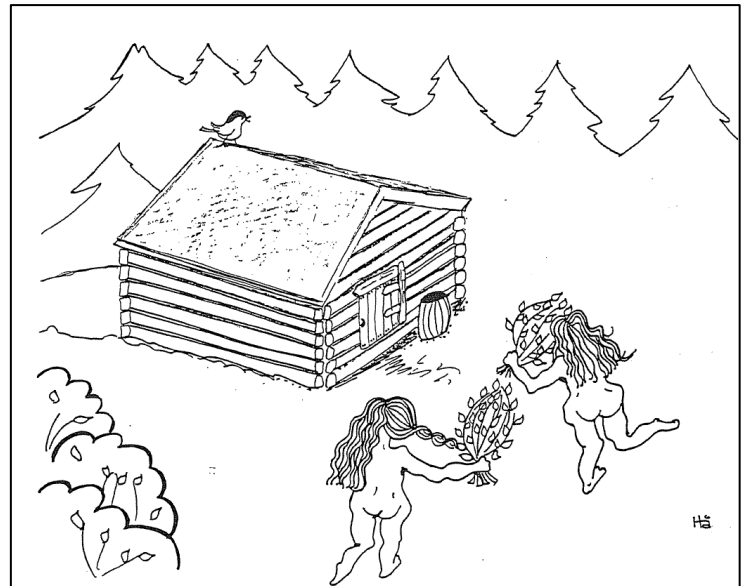
Sittemmin rakennettiin isompi sauna maantien varteen lähelle navettaa.

Uudessa saunassa pestiin myös pyykkiä ja karjakko asui sen pienessä saunakamarissa.

Sauna on ollut ahkerassa käytössä, sillä Ragvaldsin tilaa isännöinyt Malmströmin suku oli tunnettu siististä ja säntillisestä elämästään. Näiltä main onkin kirjattu ylös sananlasku: "Hyvin nukkunut ja hyvin syönyt mies tekee hyvää työtä."

Kysymys:

14. Koska kävit viimeksi saunassa?

SIENET, PUIDEN TÄRKEÄT KUMPPANIT

Sienet ovat elintärkeitä puille. Metsämaan lannoittaminen saattaa vahingoittaa sieniä ja sitä kautta myös puita.

Ruohovartiset kasvit imevät maasta vettä ja siihen liuenneita ravinteita juurikarvojen välityksellä, mutta puiden ja muiden varpujen juurissa ei ole juurikarvoja. Puut ottavat vettä sienirihmaston avulla.

Sienirihmasto peittää esim. männyn juurien pinnan tiiviinä vaaleana tai kellertävänä tuppimaisena kerroksena.

Sienirihmasto kuuluu jollekin tavalliselle metsäsienelle, männyllä esim. männyn punikkitatille tai männynherkkutatille. Männyn sienirihmaston saat helposti näkyviin kaivamalla hiukan esiin männyn juuria.

Kysymys:

15. Mistä tietää, että tatti on pillisieni?

16 KATAJAINEN KANSA

Kalliokedolla hakamaan reunalla kasvaa komeita pylväskatajia. Katajasta on tullut sitkeyden ja kestävyuden symboli, koska se selviää hengissä hyvin ankarissa kasvuoloissa.

Täälläkin kataja viihtyy paahteisen kallion reunoilla. Varjostusta kataja ei siedä. Jos sen ympärille kasvaa tiheä metsä, se näivettyy pimeyteen. Suomen vanhimmat katajat ovat jopa 1000 vuotta vanhoja.

Kysymys:

16. Millä nimellä kutsutaan katajan lehtiä?

Kataja on havupuu ja sen kävyt muistuttavat marjoja. Katajanmarjoja on käytetty lääkkeenä ja mausteena.

”Marjakäpyjä” ei tule jokaiseen katajaan, koska kataja on kaksikotinen eli sen hede- ja emikukat ovat eri yksilöissä.

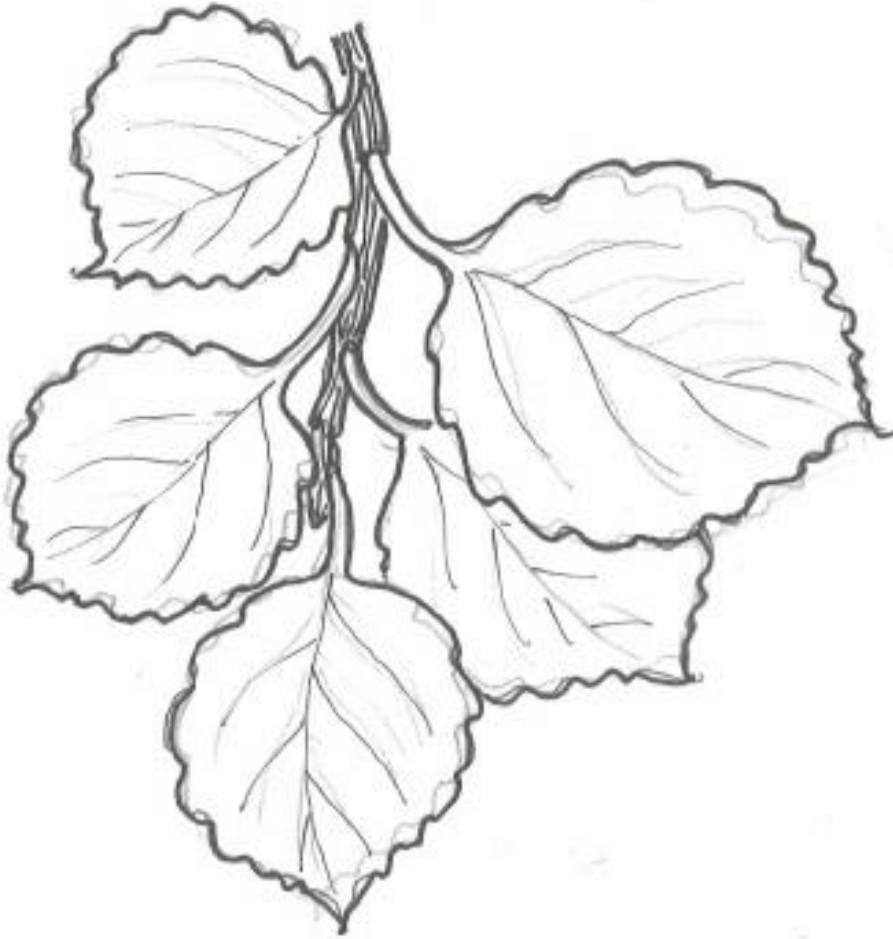
Katajanmarjat ovat aluksi vihreitä ja yleensä vasta kolmantena syksynä hedelmöityksen jälkeen ne tulevat sinimustiksi, siniharmaan vahan peittämiksi. Samalla oksalla voi siis nähdä sekä vihreitä että kypsiä sinisiä ”marjoja”.

Linnut ja muut marjoja syövät eläimet levittävät katajaa uusiin paikkoihin. Siemenet menevät ehjänä eläinten ruuansulatuskanavan läpi ja luultavasti mahan läpi kulkeutuminen auttaa paksu- ja kovakuoristen siementen itämistä. Varsinkin kanalinnut, rastaat, tilhet, punatulkut ym. syövät katajanmarjoja. Katajanmarjat ovat hyviä pysymään pinnalla, sen takia niitä kulkeutuu myös vettä pitkin luodoille ja rannoille.

”Joka kuuseen kurkottaa, se katajaan kopsahtaa”, sanoo vanha sananlasku. Mitähän sillä tarkoitetaan?

17 HAVISEVA HAAPA

Jokaisella puulajilla on erilaisia ominaisuuksia. Haapa on pehmeä ja taipuisa puu, joka kasvaa nopeasti. Sen pyöreiden lehtien havina kuuluu jo heikossa tuulenvireessä. Laaja haavikko saattaa olla yhtä ainoaa puuyksilöä, joka on juurivesojen avulla vallannut alueen itselleen. Syksyllä haapa saa upeat ruskan värit.

Vanhoihin haapapuihin syntyy usein koloja, jotka sopivat lintujen ja liito-oravien asunnoiksi.

Suurten haapojen juurelta voi Kirkkonummellakin löytää pieniä papanoita, jotka kertovat, että liitelevä karvaturri, liito-orava on ollut maisemissa. Ragvaldsissakin on joskus tavattu liito-oravia.

Haapaa on käytetty tulitikkujen valmistukseen.

Ohuista, taipuisista haapalaudoista on taivutettu vakkoja mm. säilytysastioiksi.

Haapalautaa käytetään nykyään myös saunojen lauteisiin.

Kysymys:

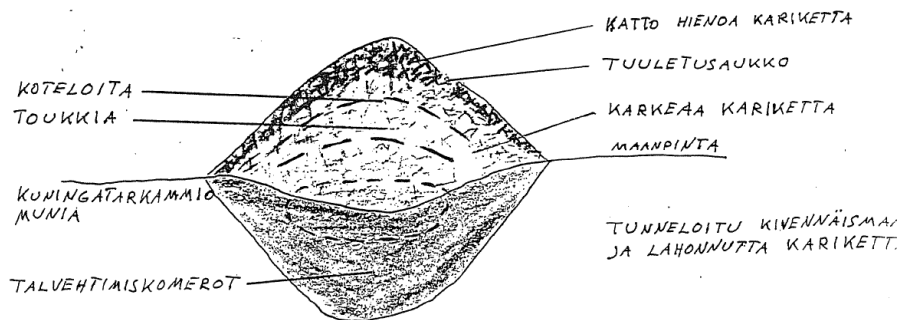
17. Tunnistatko sinä havisevan haapapuun?

KEKOMUURAHAISEN PESÄ

Polun varrella on kekomuurahaisen pesiä. Katso sitä läheltä, mutta älä koske pesään! Pesän kaaviokuvasta näet miten laajalle alueelle yhden pesän toiminnot ulottuvat. Tämä pesä on varsin pieni. Suotuisissa oloissa pesäkeko voi olla pitkälti toista metriä korkea ja sisältää yli satatuhatta muurahaista.

MUURAHAIKPESÄ KESÄLLÄ

Maanpäällinen pesä on tehty neulaskarikkeesta. Kekoa peittää parin sentin paksuinen katto, joka estää kastumisen kovallakin sateella. Keko on eräänlainen lämpökaappi, jossa vallitsee kesäisin tasainen 27 asteen lämpötila. Munat, toukat ja kotelot kehittyvät tässä lämpötilassa parhaiten.

Talvehtimiskomerot ja kuningatarkammiot sijaitsevat neulaskeon alla pesän maanalaisessa osassa.

Muurahaiset tunnistavat oman pesän asukkaat pesälle ominaisen tuoksun perusteella. Pesästä johtaa polkuja läheisiin puihin ja pensasiin, jotka ovat muurahaisten "kirvatarhoja". Muurahaiset syövät kirvojen kirkasta, sokeripitoista ulostetta. Sen takia ne "hoitavat" kirvoja pesän läheisyydessä.

Yhdyskunta voi myös koostua useista pesäkeoista; tytarkeot ovat polkujen avulla yhteydessä toisiinsa.

Muurahaiskeon rakentaminen suureksi kestää kauan, jopa kymmeniä vuosia. Anna keon olla rauhassa ja katsele näiden metsän terveystoimijien työtä hieman kauempaa.

Monissa pesissä on mäyrän kaivujälkiä, sillä mäyrät syövät muurahaisia. Myös monet linnut syövät muurahaisia.

Kysymyksiä:

18. Onko muurahainen purrut sinua?
Miksi muurahaisen purema kirpaisee niin kovasti?

19

RUUSUJEN HERKULLINEN HEIMO

Punaisessa mökissä, Eliasvillanissa asui sata vuotta sitten Elias-setä, Bertil Malströmin isän veli.

Vanhassa pihapiirissä kasvaa paljon ruusukasvien (Rosaceae) heimoon kuuluvia kauniita ja hyödyllisiä kasveja.

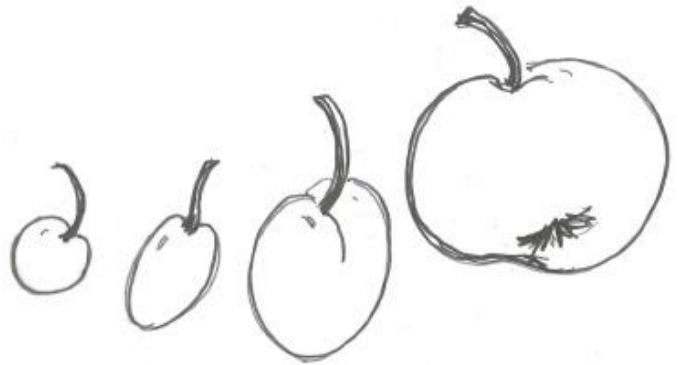
Ruusukasvien heimoon kuuluu piikkisten ruusupensaiden lisäksi paljon lajeja, joita ihmiset ovat käyttäneet hyödykseen ja jalostaneet kuten omenat (Malus), vadelmat (Rubus) ja mansikat (Fragaria).

Ahomansikkaa ja vadelmaa kasvaa pihan reunamilla avoimilla paikoilla. Älä tallaa näitä herkkuja!

Heimon suurin suku on tuomet (Prunus), joihin kuuluvat mm. kirsikat ja luumupuut. Tässä pihapiirissä kasvaa tuomia, hapankirsikoita ja, kriikunoita. Kirsikat ja kriikunat tekevät runsaasti juurivesoja la leviävät tiheiksi kasvustoiksi.

Eliasvillanin ikkunan alla viihtyy ikivanha omenapuu, joka on nähnyt monta kulkijaa. Kohdelkaamme sitä kunnioittaen!

Omenapuun vieressä oleva pihlaja on samaa ruusujen heimoa ja sen marjatkin ovat kuin pieniä omenoita. Kovin ovat happamia pihlajanmarjat, sanoi kettu, mutta ne sopivat hyvin vaikka hyytelön valmistukseen ja sisältävät paljon vitamiineja.

Kiviaidan päällä kasvaa eri puolilta Kirkkonummea löydettyjä vanhoja maatiaisruusuja: Yksinkertainen valkoinen juhannusruusu vanhan kirkkomaan reunalta, kerrottukukkainen juhannusruusu on peräisin Överbyn Torpantieltä ja erään metsätien pielestä löydetty vaaleanpunainen ruusu saattaa olla suviruusu.

Monelle suomalaiselle arvokkain ruusukasvien laji on kullankeltainen lakka eli muurain, jossa on erittäin paljon c-vitamiinia. Mesimarja on harvinainen herkku, mutta lillukanvarsia löytyy melkein jokaisen ojan pientareelta.

Kysymys:

19. Voiko ruusunmarjoja syödä?

MARJAPENSAAT – SAA MAISTAA!

Viinimarjat kasvavat Suomessa luonnonvaraisina, mutta puutarhoihin on jalostettu lajikkeita, jotka antavat runsasta satoa.

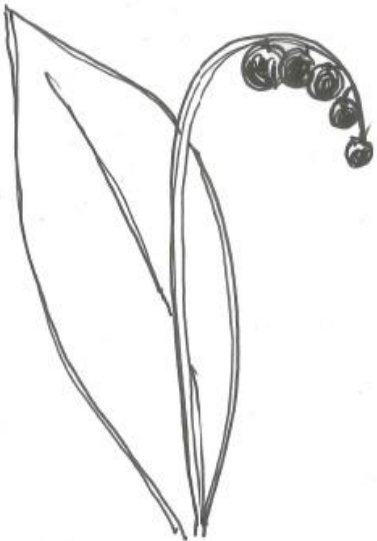
Eliasvillanin pihalla kasvaa karviainen ja punainen viinimarja.

On tärkeä muistaa, että tuntemattomia kasveja ja marjoja ei pidä maistella, sillä jotkut ovat vaarallisen myrkyllisiä. Näitä marjoja saa maistaa!

Syötäviä luonnonmarjoja ovat:

- mustaherukka
- punaherukka
- mustikka
- puolukka
- karpalo
- juolukka
- variksenmarja eli kaarnikka
- vadelma eli vattu
- mesimarja
- lakka eli hilla

Myrkyllisiä luonnonmarjoja ovat:

- kielo
- sudenmarja
- punakoiso
- näsiä

Kysymys

20. Mitä eroa on viinimarjan ja karviaisen lehdellä?

VASTAUKSIA JA LISÄTIETOJA

Moniin kysymyksiin voi olla useita vastauksia ja vastaukset vaihtelevat vuodenajan mukaan.

1. Vilja leikataan nykyään leikkuupuimurilla.
2. Moni on käynyt lastentarhassa, kasvitarhassa ja eläintarhassa.
3. Kulkureittejä:
 - Keskiaikaisen Kuninkaantien reitti Turusta Viipuriin on Ragvaldsin kohdalla saanut nimekseen Överbyntie. Överbyn kylästä on tietoja jo 1300-luvulta. Kirkkonummen ensimmäinen kirkkoherra Ervast asui Överbyssä
 - Kävelytieta pitkin pääsee mukavasti Ravalsin uudelle asuntoalueelle. Jönsinpolku on nimetty Jöns Ragvaldssonin mukaan, joka oli Ragvaldsin isäntänä 1540-luvulla, 470 vuotta sitten!
 - Kvarnbynjoki kiemurtelee laaksossa Ragvaldsin eteläpuolella. .
 - Rantarata Helsingistä Turkuun valmistui 1900-luvun alussa. Rataa pitkin myös Ragvaldsin maitotonkat saatiin kuljetettua Helsingin kauppoihin.
 - Uusi Hangontie eli kantatie 51 rakennettiin Porkkalan vuokrakauden jälkeen radan eteläpuolelle.
 - Linnuntietä Porkkalanniemen yli käyttävät vuosittain kymmenet tuhannet muuttolinnut.
 - Ilmatien reiteille piirtyvät myös kansainvälisen lentoliikenteen vanat.
 -
4. Jokainen löytää oman vastauksensa.
5. Riihessä ei ole savupiippuja. Ovien päällä olevien savuluukkujen reunat ovat vieläkin noesta mustat.
6. Jokainen löytää oman vastauksensa.
7. Kuusi mainitaan monissa joululauluissa, kansanlauluissa ja lastenlauluissa..
 - Mörrimökky-laulussa peikon kolo on korpikuusen kannon alla.
8. Jokainen löytää oman vastauksensa.
9. Jokainen löytää oman vastauksensa.
10. Jokainen löytää oman vastauksensa.
11. Ei ole. Lammas on kasvissyöjä. Petoeläimet syövät muita eläimiä.
12. Koivu on lehtipuu.
13. Vesi kaivoon tulee pohjavedestä. Maaperässä on kerroksia, joihin vesi kerääntyy. Sitä kutsutaan pohjavedeksi. Lähteen kohdalla pohjavesi tulee itse näkyviin maan pinnalle.
14. Jokaisella on oma vastauksensa
15. Tatin hatun alla on pillejä, johon sen itiöt kehittyvät.
16. Katajan lehti on nimeltään neulanen.
17. Jokaisella on oma vastauksensa
18. Muurahaiset osaavat tehdä väkevää ja kirpeänhajuista muurahaishappoa, joka kirvelee iholla.
19. Ruusunmarjoja voi syödä, mutta ensin kannattaa ottaa pois siemenet, ne ovat täynnä piikkisiä karvoja. Ruusunmarjoissa on paljon c-vitamiinia. Kuivatusta ruusunmarjasta tehdään terveellistä teetä.
20. Herukan lehtien kärjet ovat terävät, karviaismarjan lehtien kärjet ovat pyöreämmät, "piparkakkumaiset"

RAGVALDSIN UUSITUN LUONTOPOLUN TOTEUTUS 2012

Ragvalds on Kirkkonummen kunnan omistama museoalue. Museotoiminnasta huolehtii kunnan kulttuuripalvelut.

Vuonna 2012 Museovirasto tuki paikallismuseon kehittämistä ja Ragvaldsin Kasvitarhan Ystävät -hanketta. Siihen liittyen uusittiin myös luontopolku, jonka Kirkkonummen ympäristöyhdistys oli pystyttänyt 1990-luvulla. Alkuperäinen luontopolku tuhoutui ilkvallan takia.

Lisätietoja Ragvaldsista:

www.kirkkonummi.fi/ragvalds

Kirkkonummen ympäristöyhdistys ry

Uusitun luontopolun toteutus on tehty yhteistyössä Kirkkonummen ympäristöyhdistyksen kanssa.

Kirkkonummen ympäristöyhdistys ry, Kyrkslätt's miljöförening rf, on Suomen luonnonsuojeluliiton ja Natur och Miljön paikallisyhdistys. Yhdistyksen tavoitteena on vapaaehtoisvoimin edistää oman kuntamme luonnon ja ympäristön suojelua ja tuntemusta.

www.sll.fi/kirkkonummi

Lähteitä:

Ragvalds, Museon perustamis- ja käyttösuunnitelma, Kirkkonummen kunnan kulttuurilautakunta 1989.
Fleege U.A. & Rosenberg J.E.: Kyrkslätt Socken Dess natur, utveckling och historia, Helsingfors Centraltryckeri, Helsinki 1900
Tallbergs Bästa – historier från Kyrkslätt. Kyrkslätt's Hembygdsförening, Kirkkonummi 1994.
Vuorela Toivo, Suomalainen kansankulttuuri WSOY 1975-83
Suomalaisen Arjen Historia, Häggman Kai & Mäkinen Anssi (toim.), WSOY 2007 osa II.

Piirroksat: H.Åkerblom, Ethel Düné, Dick Forsman, Maaret Eloranta

Valokuvat: Ragvaldsin talon arkisto ja Valentin Smirnov, Kirkkonummen kunta, kulttuuripalvelut